

UNHCR
The UN Refugee Agency

UČÍME O UPRCHLÍCÍCH

**9–12
LET**

**UČEBNÍ TÉMA PRO
ZÁKLADNÍ ŠKOLU**

Další materiály naleznete na unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 UNHCR

NEŽ ZAČNETE

Poznámka o zapojení uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů při plánování hodiny.

Než se pustíte do výukových činností na téma uprchlictví, mezinárodní ochrany, národnosti a migrace, zamyslete se nejdříve nad tím, jaké žáky máte ve třídě. Nejsou někteří z nich sami uprchlíci, žadatelé o azyl nebo osoby bez státní příslušnosti?

Pokud ano, možná byste si s nimi, a případně i s jejich rodiči (v závislosti na věku žáků), měli promluvit. Do hodin pak můžete zpracovat náměty a zpětnou vazbu, kterou od nich získáte, a v případě, že s tím budou výslovně souhlasit, je můžete nechat odpovídat na otázky spolužáků či volně o daném tématu hovořit.

Osoby bez státní příslušnosti jsou osoby, které nemají žádné státní občanství. Taková situace může nastat v řadě případů. Některé státy napří-

klad nepřiznávají příslušníkům určitých etnických nebo náboženských skupin státní občanství, či dítěti, které se narodí mimo hranice státu původu rodičů, nepřizná občanství ani stát původu rodičů, ani stát místa jeho narození. V celé řadě zemí platí zákony, které neumožňují, aby děti získaly státní občanství automaticky podle matky.

Osoby bez státní příslušnosti mohou mít ztíženou možnost požívání základních lidských práv, jako je právo na vzdělání, zdravotní péči, zaměstnání, svobodu pohybu a další. V důsledku toho často čelí překážkám a narůstá v nich pocit zklamání.

Máte-li ve třídě dítě bez státní příslušnosti, slova jako „země“, „národnost“ a „státní příslušnost“ používejte opatrně. Můžete je nahradit výrazy jako „tvůj domov“ nebo „tvoje kultura“.

PŘEHLED

Toto učební téma je rozděleno do tří částí:

1. Oslava rozmanitosti

V této části jsou představeny kultury z různých koutů světa a děti jsou vedeny k tomu, aby se seznámily s myšlenkami, hrami, hudbou, pozdravy a jídlem, jež se s těmito kulturami pojí, a třeba je i vyzkoušely v praxi. Žáci jsou vedeni k tomu, aby porovnávali, objevovali kontrasty a radovali se z podobností i rozdílů mezi lidmi.

Vzdělávací cíle

Uvědomit si, že lidé v různých částech světa se vyjadřují a jednají spolu odlišnými způsoby.

Pochopit, že v těchto odlišnostech spočívá bohatství a rozmanitost našeho světa.

Zkoumat, objevovat a diskutovat o nových kulturách v domácím prostředí.

2. Noví spolužáci

Tato část se soustředí na vztah třídy k novým spolužákům. Ukazuje dětem, jaké pro příchozí žáky asi je učit se novému jazyku, hrát nové hry, získávat nové přátele a chodit do nové školy.

Vzdělávací cíle

Porozumět, proč může mít nový spolužák z nového prostředí strach či obavy nebo proč v něm může vyvolávat napětí.

Vzbudit a prohloubit empatii k novým spolužákům.

3. Budování klidného a vstřícného prostředí

V této části se děti učí, jak si vytvořit určitá pravidla, která ve třídě zajistí klidné a pokojné prostředí, a jak je dodržovat. Děti jsou vedeny k tomu, aby přemýšlely o svém chování a o tom, jak mohou působit na ostatní ve třídě a jak v sobě i v druhých pěstovat pozitivní chování.

Vzdělávací cíle

Porozumět pocitům, které ve třídě běžně pociťuji.

Porozumět tomu, jak mohou tyto pocity ve mně vyvolávat různé reakce.

Poznat, jak může třída společně pracovat na budování šťastnějšího a lepšího prostředí pro každého.

2. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

1. Činnosti, které děti seznamují s kulturní a národnostní rozmanitostí a učí je si jí vážit

Toto je příležitost, jak dětem rozšířit obzory a pokázat na podobnosti a odlišnosti různých kultur a zemí. Zeptejte se rodičů svých žáků, kteří pocházejí odjinud, zdali by se nechtěli zapojit do níže popsaných činností.

Pokud projeví ochotu a budou mít čas s vámi spolupracovat, můžete v těchto činnostech nahradit obyčejné nebo zvyky některé země obyčejí jejich země nebo kultury. Nejprve se důkladně ujistěte, že rodiče nemají nic proti tomu, abyste se věnovali tomuto tématu, a poté je pozvěte do hodiny.

1.1 Jak se zdraví jinde

Vyhlaste pravidlo: „Když vás někdo pozdraví, musíte pozdravit stejným způsobem nejméně čtyři další lidi“. Pak třídě předvedte nějaký starobylý pozdrav: vyberte jednoho žáka a takto jej pozdravte. Stejným způsobem pak můžete procvičit modernější způsoby zdravení.

Vyzvěte žáky, aby se vzájemně zdravili a pohovořte s nimi o tom, jak se tyto pozdravy liší. Pak se jich zeptejte, jaké pozdravy se užívají v jejich zemi nebo kultuře. Jak se zdraví se svými prarodiči nebo rodiči a jak se zdraví se svými kamarády? Najdou nějaké paralely mezi starými a novými způsoby zdravení nebo mezi pozdravy z různých zemí či kultur?

Můžete se s žáky dohodnout, že po celý týden každé ráno vybraným způsobem pozdraví nejméně čtyři další lidi.

1.2 Pozdravy na mapě

Až seznámíte žáky s pozdravy z různých období, kultur a zemí, o nichž chcete učit, podívejte se společně na mapu světa a najděte místa, odkud dané pozdravy pocházejí. Případně můžete pozdravy probírat postupně země po zemi nebo kulturu po kultuře. Na každé probrané místo umístěte na mapě značku.

Rozdělte žáky do skupin, v nichž prodiskutují a napíší, co všechno o těchto místech vědí.

Ved'te je k tomu, aby probrali a napsali všechno, co si o těchto zemích myslí nebo co o nich vědí (včetně své vlasti). Budou-li mít problémy, ptejte se jich na jazyk, jídlo nebo hudbu.

Zeptejte se, zda se setkali s někým z těchto zemí nebo zda je navštívili. Pište si poznámky pro pozdější použití.

1.3 Hudba z celého světa

Vyberte jednu kulturu nebo zemi, o nichž jste hovořili. Poslechněte si s žáky nějakou lidovou písničku a požádejte je, aby ji nakreslili, popsali, vyťukali rytmus nebo na ni zatancovali. Zeptejte se:

Jaké emoce ve vás vyvolala?

Jaké barvy slyšíte?

Kdyby si měli hudbu představit jako zvíře, jaké zvíře by to bylo?

Po poslechu žáky vyzvěte, aby zkusili uhodnout, odkud písnička pochází, a aby z míst, o kterých se zatím učili, vybrali správnou zemi nebo kulturu. Pokračujte s jinou lidovou písničkou a poté se současnější hudbou.

Stejný postup opakujte s lidovou písničkou a současnou hudbou z oblastí, ve které se nachází vaše škola.

Rozdělte žáky do skupinek a vyzvěte je, aby hledali paralely mezi lidovou hudbou jejich kultury nebo země a současnou hudbou jejich kraje. Požádejte je, aby stejně porovnali i další hudební díla, která vyslechli. Nakonec je vyzvěte, aby našli paralely mezi lidovou hudbou

z místa jejich původu a novými skladbami, které poslouchali.

Prodiskutujte tyto činnosti s učitelem či učitelkou hudební výchovy a případně žáky vyzvěte, aby při hodině hudební výchovy napsali slova k písni nebo dokonce složili hudbu ve stylu některé skladby, kterou jste společně poslouchali.

1.4 Jídlo z celého světa

Zadejte žákům, aby ve skupinkách diskutovali o tom, co se u nich obvykle snídá. V každé skupince určete žáka, který pak celé třídě přednese, co každý ze skupiny zpravidla mívá ke snídani.

Vytvořte seznam jídel a zeptejte se žáků, zda by je uměli všechna připravit. Požádejte je, aby napsali recept na některé jídlo k snídani, které by uměli uvařit. Recepty vyvěste ve třídě a udělejte pro všechny kopie.

Řekněte žákům, co s oblibou snídají v zemích, o kterých jste už mluvili.

Je-li to možné, připravte kuchařskou hodinu, kde si žáci budou moci uvařit snídani. Jídlo pak mohou sníst o velké přestávce. Vyvěste recept ve třídě s ostatními a všem rozdejte jeho kopii.

Zadejte za domácí úkol, aby žáci uvařili své rodině ke snídani některé z těchto jídel. Mějte na paměti, že pro některé rodiny to může být příliš drahé. Je-li tomu tak, zkuste zjistit, zda by bylo možné vařit společně ve třídě.

1.5 Hry z celého světa

Seznamte žáky rozdělené do skupinek s hrami z různých koutů světa. Nechte je 20 minut hrát hry, které si vyberou, a potom hry prostrádejte.

Jedná-li se o venkovní hry, jděte ven 20 minut před nebo po přestávce a zahrajte si je společně.

V určitou chvíli třídu svolajte, zrekapitulujte pravidla a popovídejte si s žáky, jak se jim hrálo.

Zeptejte se, zda se tyto hry podobají jiným hrám, které hráli předtím.

Zeptejte se, co se jim na hrách líbilo nejvíce a co nejméně.

Vyzvěte žáky, aby ve skupinkách nebo po jednom napsali nebo nakreslili pravidla her nebo aby vymysleli vlastní hru vycházející z her, které se naučili.

2. Činnosti, které dětem pomáhají pochopit, jak se jejich noví spolužáci cítí v nové zemi a škole

2.1 Učíme se nový jazyk

Rozdejte žákům pracovní listy s textem v jazyce, kterému nerozumějí. Požádejte je, aby na listu odpověděli na doprovodné otázky, jako například:

„Jaký je význam první věty?“

„Je to otázka, nebo oznamovací věta?“

Na práci jim dejte 10 minut.

Namísto textu v jazyce, kterému nerozumějí, můžete připravit pracovní list napsáním nahodilých otázek a převrácením a promícháním slov pomocí nástrojů na webové stránce <http://textmechanic.com/text-tools/obfuscation-tools/reverse-text-generator/>.

Až dokončí své odpovědi, pracovní listy vyberte a oznámujte je. Rozdělte třídu na skupinky a požádejte je, aby se zamysleli nad tím, proč jste jim zadali takový úkol. Poté uspořádejte skupinovou diskusi.

Vyzvěte je, aby se zamysleli nad pocity nových žáků ve třídě, kteří nehovoří jejich jazykem.

Zeptejte se žáků, co dalšího by mohlo být pro nové žáky cizí nebo jiné a diskutujte o tom s celou třídou.

2.2 Co jsme se naučili?

Zapisujte si poznámky, které žáci měli, když diskutovali o cizích zemích a kulturách v rámci činnosti 1.2. Zeptejte se žáků, co z toho, co se dozvěděli o různých zemích a kulturách, je stejné a co jiné oproti tomu, co si původně mysleli. Mohou zmínit pozdravy, jazyky, hry, jídla nebo hudbu.

Zeptejte se, zda si myslí, že žáci, kteří přišli do jejich třídy, měli nějakou předem vytvořenou představu o tom, jaké to bude v jejich zemi nebo škole.

Nakonec žáky rozdělte do skupinek a vyzvěte je, aby napsali příručku o své zemi a škole pro nové studenty a jejich rodiny. Tuto příručku může škola poskytnout nově příchozím rodinám.

3. Činnosti, kterými se děti učí budovat ve třídě pro každého klidné a bezpečné prostředí umožňující konstruktivní učení

3.1 Dosažení vnitřního klidu

Ve skupině žáky vyzvěte, aby popřemýšleli o chvílích, kdy cítili smutek, zlost, otrávenost, zklamání nebo nespokojenost.

Uvědomte si, že takto se mohou cítit noví žáci, když se seznamují s novou školou a zemí.

Vypracujte seznam toho, co mohou žáci sami udělat, aby se uklidnili a tyto své pocity zpracovali a ovládli. Seznam vyvěste na zeď.

3.2 Vytvoření souboru pravidel třídy

Na základě předchozích činností vyzvěte žáky, aby vytvořili pravidla pro třídu. Můžete pracovat s celou třídou nebo ve skupinkách. Ved'te je k tomu, aby přemýšleli nad pravidly, která prospějí všem, včetně nových žáků.

Jakmile budete mít pravidla sestavená, napište je na velký list papíru a nechte je vyvěšená ve třídě po celý rok. Během každodenního vyučování se na ně odkazujte a ved'te k tomu i žáky.

Další materiály naleznete na [unhcr.org/teaching-about-refugees](https://www.unhcr.org/teaching-about-refugees)

Tyto vzdělávací materiály připravil Mialy Dermish.

Po obsahové stránce do učebních plánů o rozmanitosti ve třídě přispěli Alain Uwumugambi, Niala Khalil and Hibatillah Ibrahim.

©2017 UNHCR